

03-03-2023

FM2023/47

Naalakkersuisut fremsætter hermed følgende beslutningsforslag i henhold til § 33 i forretningsordenen for Inatsisartut:

Forslag til Inatsisartutbeslutning om, at Grønlands Selvstyre tilslutter sig udkast til Forslag til Lov om ændring af kriminallov for Grønland og retsplejelov for Grønland (Selvstændig bestemmelse om psykisk vold) og udkast til Anordning om ikrafttræden for Grønland af dele af lov om ændring af straffeloven og forskellige andre love (Naalakkersuisoq for Råstoffer og Justitsområdet)

Begrundelse

Lovforslaget er udarbejdet som led i regeringens og Grønlands Selvstyres arbejde med at udvikle danske ansvarsområder i Grønland. Naalakkersuisut har i den forbindelse fremsat ønske om, at der indføres en selvstændig bestemmelse i kriminalloven om psykisk vold.

Formålet med lovforslaget er at kriminalisere psykisk vold på lige fod med fysisk vold i nære relationer.

Kriminalloven indeholder på nuværende tidspunkt ingen selvstændig bestemmelse om psykisk vold, men derimod en række andre bestemmelser, som omfatter adfærd, der kan være udtryk for krænkelser af en andens psykiske integritet. Her kan bl.a. nævnes kriminallovens § 75 om krænkelse af familie eller husstand, § 91 om ulovlig tvang, § 98, stk. 1, om trusler og § 88 om fysisk vold.

Med lovforslaget foreslås det at indsætte en selvstændig bestemmelse i kriminalloven efter § 88 om fysisk vold, så der kan dømmes for psykisk vold, når den, som tilhører eller er nært knyttet til en andens husstand eller tidligere har haft en sådan tilknytning til husstanden, og som gentagne gange over en periode udsætter den anden for groft nedværdigende, forulempende eller krænkende adfærd, der er egnet til utilbørligt at styre den anden, herunder ved udøvelse af negativ social kontrol.

Den foreslåede bestemmelse forudsætter således, at der er tale om en adfærd, der gentages og i almindelighed opfattes som et mønster, hvorfor enkeltstående krænkelser som udgangspunkt ikke er omfattet.

Det vil normalt kunne ske ved, at den forurettede bestemmes over og kontrolleres på en enevældig og hensynsløs måde

Der skal objektivt set være tale om, at nogen udsættes for ”groft nedværdigende, forulempende eller krænkende adfærd”. Begreberne kan ikke klart afgrænses over for hinanden, fordi nogle handlinger både kan være nedværdigende, forulempende og krænkende behandling.

Med nedværdigende handlinger sigtes til en adfærd, der er egnet til at ydmyge eller nedgøre offeret. Der kan f.eks. være tale om, at gerningsmanden åbenlyst behandler den forurettede dårligere end andre, at den forurettede berøves muligheden for at få indflydelse på egne forhold, eller at den forurettede tvinges til at gøre eller tåle noget, som den forurettede ikke bryder sig om eller opfatter som uværdigt.

FM2023/47

AIAN – Sags nr.: 2022 - 24397

Krænkende adfærd er et bredt begreb, som f.eks. omfatter en adfærd, der er egnet til at skade forurettedes ære eller selvfølelse, eller som i øvrigt negativt kan påvirke den forurettedes psykiske integritet. Det vil typisk være et element i den krænkende behandling, at forurettede oplever at få sine grænser overskredet, herunder f.eks. seksuelt eller gennem overvågning.

Som eksempler på adfærd, der kan betragtes som nedværdigende, forulempende og krænkende, kan f.eks. nævnes at isolere en person fra den pågældendes familie eller netværk, at overvåge en person uden samtykke, at holde en person i uvished om afgørende beslutninger, f.eks. rejser til udlandet, at indskrænke en persons bevægelsesfrihed, at isolere en person fra sit barn eller dennes nærmeste eller at udsætte en persons børn eller nærmeste for krænkelser eller vold for at skade personen. Specifikt i forhold til børn kan nævnes adfærd, som nedbryder barnets selvværd. Der kan f.eks. være tale om, at barnet ignoreres og nægtes omsorg, eller at barnet tages som gidsel i konflikter mellem dets forældre. Der kan også være tale om kommentarer om barnets krop, vægt eller madindtag. Opregningen er ikke udtømmende.

Den nedværdigende, forulempende eller krænkende adfærd skal kunne betegnes som grov, for at adfærden er omfattet af den foreslåede bestemmelse.

Adfærden skal også være egnet til utilbørligt at styre forurettede. Ordlyden ”styre” sigter til kontrollerende adfærd, som forhindrer forurettede i at udfolde sig frit, herunder pga. en frygt for nye krænkelser. Det er en objektiv vurdering, om adfærden er egnet til at styre forurettede. Den styrende adfærd skal endvidere være ”utilbørlig”, hvilket omfatter styrende adfærd, som ikke er en naturlig del af parternes relation.

Lovforslaget indeholder også relaterede ændringer i retsplejelov for Grønland, der har til formål at sidestille psykisk og fysisk vold. Derudover lægges der op til at foretage konsekvensrettelser i anordning om ikrafttræden for Grønland af lov om tilhold, opholdsforbud og bortvisning og i anordning om ikrafttræden for Grønland af lov om ægteskabs indgåelse og opløsning.

I forbindelse med ikrafttrædelsen af en selvstændig bestemmelse om psykisk vold i kriminalloven vil Grønlands Politi i samarbejde med Rigspolitiet udarbejde vejledning om håndtering af sager om psykisk vold. Vejledningen vil fungere som et opslagsværk for den enkelte medarbejder, der håndterer sager om psykisk vold. Vejledningen vil også fastsætte retningslinjer for politiets håndtering af sager om psykisk vold, herunder identificering, registrering, risikovurdering og efterforskning af sagerne samt iværksættelse af hjælpe- og beskyttelsesforanstaltninger. Der tages udgangspunkt i en vejledning udarbejdet til dansk politi, som blev til i forbindelse med det danske lovforslag om psykisk vold.

Bemærkninger fra Naalakkersuisut til udkastet

Nærværende lovforslag fremsættes på baggrund af Naalakkersuisuts ønske om at højne justitsområdet, så det er effektivt og tidssvarende, og således at det bedst muligt er i overensstemmelse med befolkningens ønsker og retsfølelse.

Det kan have store konsekvenser for den personlige frihed og en persons psykiske velbefindende at blive udsat for psykisk vold. De negative konsekvenser kan især i nære relationer være langvarige og endog livsvarige, da den psykiske vold nedbryder ofrenes psykiske integritet. Det er derfor afgørende at værne om ofrene og deres retsfølelse, så de får den beskyttelse, forståelse og anerkendelse fra samfundet, som de fortjener.

Psykisk vold blev kriminaliseret i den danske straffelov i 2019, og på møde i Rådet for Grønlands Retsvæsen i 2019 blev det anbefalet, at der også burde ses på mulighederne for at indsætte en tilsvarende bestemmelse i den grønlandske kriminallov.

Herudover besluttede Inatsisartut på forårssamlingen 2022, at Grønlands Selvstyre skal tiltræde Europarådets konvention til forebyggelse og bekæmpelse af vold mod kvinder og vold i hjemmet (Istanbulkonventionen). Konventionen pålægger medlemsstaterne at kriminalisere alle former for vold, herunder psykisk vold. Det er derfor en betingelse for efterlevelse af konventionen fuldt ud, at psykisk vold kriminaliseres.

Naalakkersuisut ønsker også på den baggrund, at der indføres en bestemmelse i kriminalloven om psykisk vold.

Økonomiske og administrative konsekvenser for det offentlige

Ingen.

Økonomiske og administrative konsekvenser for det private erhvervsliv

Ingen.

Økonomiske og administrative konsekvenser for borgerne

Ingen.

Høring

Justitsministeriet har stået for høringsprocessen, hvor relevante grønlandske myndigheder har været inddraget. Forslaget har været i høring fra den 6. januar til den 3. februar 2023.

Bilag

1. Resume af Forslag til Lov om ændring af kriminallov for Grønland og retsplejelov for Grønland (Selvstændig bestemmelse om psykisk vold) og udkast til Anordning om ikrafttræden for Grønland af dele af lov om ændring af straffeloven og forskellige andre love
2. Forslag til Lov om ændring af kriminallov for Grønland og retsplejelov for Grønland (Selvstændig bestemmelse om psykisk vold)
3. Udkast til Anordning om ikrafttræden for Grønland af dele af lov om ændring af straffeloven og forskellige andre love
4. Kommenteret høringsoversigt